

Länsstyrelserna

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen vid Mälaren

– ett gemensamt förhållningssätt
för länsstyrelserna runt Mälaren

16 augusti 2010

Foto: Uwe Stephan.

Detta informationsblad har tagits fram
av länsstyrelserna runt Mälaren.

Utgivningsår: 2010

Produktion: Länsstyrelsen i Stockholms län

Foto: Uwe Stephan.

Bakgrund och syfte

Enligt de nya reglerna i miljöbalken och plan- och bygglagen om landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS), lyfts några områden fram särskilt (bilaga 1). Mälaren är ett av dessa. Inom dessa områden ska reglerna om LIS tillämpas med viss restriktivitet. Möjligheterna för kommunerna att utpeka LIS ska tillämpas restriktivt där det råder ett högt bebyggelsetryck och där strandskyddsvärdena är särskilt höga.

I syfte att nå ett gemensamt förhållningssätt till områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen vid Mälaren, har länsstyrelserna runt Mälaren¹ utifrån gällande lagstiftning och förarbeten gjort en tolkning av vad LIS kring Mälaren kan innebära.

Förhållandena varierar runt Mälaren, men det finns vissa grundläggande förutsättningar som kan sägas vara gemensamma för området:

- I anslutning till Mälaren är andelen bebyggda stränder förhållandevis stor och exploateringsstrycket är generellt högt.
- Mälaronrådet utnyttjas i hög grad för rekreation och friluftsliv, varav en stor del är knutet till båtliv och bad.
- Mälardalen karaktäriseras av ett jordbrukslandskap med lång hävd.
- Stora delar av bebyggelsestrukturen har lång kontinuitet. Området är präglat av gods och herrgårdar, och städerna ligger huvudsakligen vid vattnet.
- Vattnen i området är, och har sedan länge varit, betydelsefulla kommunikationsleder och källor till kraftutvinning.
- Mälaren med öar och strandområden har särskilt höga värden för såväl naturvård och friluftsliv som kulturmiljövård².
- Runt en stor del av Mälaren är strandskyddet utökat till 300 meter på grund av de höga värdena för naturvård och friluftsliv.
- Mälaren är utpekad som nationellt särskilt värdefull för yrkesfiske.
- Mälaren är en viktig dricksvattentäkt och delar av den omfattas av vattenskyddsområde.

¹ Länsstyrelserna i Södermanland, Uppsala, Västmanland, Örebro och Stockholm.

² 4 kap. 1 och 2 §§ miljöbalken samt 3 kap. 6 § miljöbalken.

Kriterierna för utpekandet av LIS vid Mälaren, samt länsstyrelsernas uttolkning av dessa

Det finns tre kriterier att ta hänsyn till vid utpekandet av ett område för landsbygdsutveckling i strandnära läge vid Mälaren³. Kriterierna redovisas kursivt nedan, och efter vart och ett redovisas också länsstyrelsernas tolkning av vad de innebär kring Mälaren.

Här kan lokalisering av LIS-områden övervägas vid Mälaren

1 *Området får endast ha en liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften i och i närheten av tätorter eller vid Mälaren, om det råder stor efterfrågan på mark för bebyggelse.*

Exploateringstrycket är generellt högt vid Mälaren. Det är därför viktigt att bevara Mälarens oexploaterade stränder för att tillgodose strandskyddets långsiktiga syften. Det innebär att möjligheterna att peka ut LIS-områden vid Mälaren är begränsade till mindre områden i anslutning till redan exploaterade områden. Nedan redovisas var ett utpekande av LIS-områden kan övervägas.

- I och intill områden som redan är ianspråktagna för fritidshusbebyggelse som gradvis håller på att omvandlas till permanentboende.
- Inom områden som helt eller till större delen redan är ianspråktagna på annat sätt, som till exempel industrimark. Förutsättningen är att de inte är allemansrättsligt tillgängliga.
- I och i anslutning till mindre orter som redan har service, i syfte att stärka eller utöka befintlig service.

Verksamheten ska med det strandnära läget bidra till utveckling av landsbygden

2 *Ett strandnära läge ska långsiktigt bidra till positiva sysselsättnings-effekter eller ökat underlag för befintlig service på landsbygden.*

- Tillkommande verksamheter som främjar natur, turism och friluftsliv är särskilt lämpliga, eftersom turismens och det rörliga friluftslivets intressen särskilt ska beaktas vid exploatering kring Mälaren, enligt miljöbalken. Småskaliga verksamheter prioriteras.

³ Jämför 7 kap. 18e § miljöbalken samt prop. 2008/09:119.

Foto: Karin Ek.

Här bör LIS-områden undvikas vid Mälaren

3 *Tillgången till strandområden för allmänheten och för att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet ska tillgodoses långsiktigt.*

- I tidigare oexploaterade lägen vid Mälaren bör ny bostadsbebyggelse inte lokaliseras. Ytterligare spridd bebyggelse på landsbygden ska undvikas eftersom det innebär sämre resurshushållning.
- I och i anslutning till större tätorter, bland annat länscentra, då kvarvarande oexploaterade tätortsnära stränder generellt är värdefulla att behålla.
- I de områden som efter översynen av det utökade strandskyddet fortsatt har ett utökat strandskydd, då dessa därmed ansetts vara särskilt betydelsefulla för strandskyddet.
- Områden som omfattas av andra områdeskydd enligt miljöbalken⁴ eller av riksintresse för naturvård eller friluftsliv⁵ har generellt höga värden för strandskyddet och torde generellt inte vara lämpliga för landsbygdsutveckling i strandnära lägen.
- Områden som riskerar att drabbas av skred, ras eller översvämning.

Foto: Uwe Stephan.

⁴ Till exempel naturreservat, kulturresevat, vattenskyddsområde.

⁵ Enligt 3 kap. 6 § miljöbalken

Översiktskarta

Nya regler om strandskydd och landsbygdsutveckling

Bilaga 2

Den nya strandskyddslagstiftningen och strandnära landsbygdsutveckling

Strandskyddslagstiftningen är i grunden en förbudslagstiftning som ger vissa möjligheter till undantag från förbuden.

Ett av syftena med förändringarna i strandskyddslagstiftningen var att möjliggöra vissa lättnader i glesbebyggda områden med god tillgång till orörda stränder, samtidigt som det behövs skärpningar i de mer högexploaterade delarna av landet där det finns liten tillgång till orörda stränder.

Strandskyddets två syften är att trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden och att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten. Strandskyddet innebär att det råder ett generellt förbud mot att bygga inom strandskyddade områden.

Från och med 1 februari 2010 kan kommunerna utpeka så kallade strandnära områden för landsbygdsutveckling (LIS) i sin översiktsplan. Områdena ska vara lämpliga för utvecklingen av landsbygden och ha en så begränsad omfattning att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses långsiktigt.

En av länsstyrelsernas uppgifter är bland annat att bevaka allmänna intressen, som strandskydd, i den fysiska planeringen. Länsstyrelserna ska därför lämna synpunkter på kommunernas förslag till strandnära landsbygdsutvecklingsområden vid samråd om översiktsplan.

Liksom tidigare gäller för hela landet att dispens kan sökas från det byggnadsförbud som strandskyddet innebär. Om särskilda skäl föreligger och strandskyddets syften inte skadas, kan dispens medges.

Mer information

Miljöbalken (1998:808)

Plan- och bygglagen (1987:10)

Strandskyddet och utvecklingen av landsbygden Prop. 2008/09:119

Strandskydd – en vägledning för planering och prövning Handbok 2009:4,
Naturvårdsverket och Boverket

Webbadress till respektive län

www.lansstyrelsen.se/stockholm

www.lansstyrelsen.se/sodermanland

www.lansstyrelsen.se/uppsala

www.lansstyrelsen.se/vasteras

www.lansstyrelsen.se/orebro

Länsstyrelserna

Stockholm
Södermanland
Uppsala
Västmanland
Örebro

Länsstyrelsen i Stockholms län
Avdelningen för planfrågor
Tfn 08-785 40 00
www.lansstyrelsen.se/stockholm

Länsstyrelsen i Södermanlands län
Miljöenheten
Tfn 0155-26 40 00
www.lansstyrelsen.se/sodermanland

Länsstyrelsen i Uppsala län
Miljöenheten
Tfn 018-19 50 00
www.lansstyrelsen.se/upsala

Länsstyrelsen i Västmanlands län
Natur- och kulturmiljöenheten
Tfn 021-19 50 00
www.lansstyrelsen.se/vastmanland

Länsstyrelsen i Örebro län
Avdelningen för Samhälle
Tfn 019-19 30 00
www.lansstyrelsen.se/orebro